

[...] het eerste probleem als je onpartijdig wilde zijn: er waren geen onpartijdige woorden.
 JORIS LUYENDIJK, *Het zijn net mensen – Beelden uit het Midden-Oosten*

blad voor de mond nam. Tel daar nog bij op dat er elke dag een regisseur, dramaturg, choreograaf of andere gast langskwam en u kan zich wellicht voorstellen dat de woorden ‘conflict’, ‘ontmoeting’ en ‘onderhandeling’ uitstekend toepasbaar waren op de An Academy-ervaring. Al fietsend in de richting van het Gasthuis werd mijn hoofd er niet minder chaotisch op. In mijn rugzak torste ik een hoeveelheid boeken en uitgeprinte essays die ik ter voorbereiding had gelezen. Daaronder bevond zich *Op doorreis. Nomadisch denken in de 21^e eeuw* van Rosi Braidotti. Het hield mij al geruime tijd bezig hoe men zich als cultuurjournalist – of kunstjournalist, wat u wilt – dient op te stellen. Zoals Andreas Regelsberger, dramaturg van *Yotsuya Ghost Story*, tijdens An Academy terecht stelde: ‘Cultuur is niet een in beton gegoten gegeven’. Maar als we de structuren van ‘cultuur’ moeten heroverwegen, dan zal de kunstjournalist zijn positie ten aanzien van die cultuur toch zeker ook tegen het licht moeten houden? Wat voor consequenties, kortom, heeft de veranderde maatschappij voor de kunstjournalist? In Braidotti’s boek vond ik de aanzet tot een antwoord. Zij schrijft over een ‘nomadische’ denkactiviteit, die een web spint van ‘tegendraadse, ordeloze en niet winstgevende verbindingen uit verzet tegen negatieve hebzucht, navelstaarderij en inlijving van anderen’. Ze pleit voor empathie en verbondenheid als ‘vrijgeevige relatie met de maatschappelijke en menselijke habitat’. Daaraan verbindt zij ook het verkennen van andere lees-, schrijf- en denkstijlen. Het is een aantrekkelijke gedachte: de houding van de cultuurjournalist transformeert van een oppositionele (soevereine) tot een dialogische, zoekende vragensteller. Maar hoe werkt dat in de praktijk?

[DONDERDAG 22 JUNI, 20.30 *Amid the Clouds*, Amir Reza Koohestani, Bellevue]

Theater heeft een nieuwe positie gekregen in het culturele veld en in de maatschappij. In het (cultuur)journalistieke debat in Nederland is hier nog weinig aandacht voor. Er wordt weliswaar veel gedebatteerd over de consequenties van de verschuiving van grenzen tussen kunstdisciplines en culturen voor het theater en de kunsten zelf, maar wat zijn de praktische consequenties voor de kunstjournalist? Soms lijkt het of het object waarover geschreven wordt aan verandering onderhevig is, maar de positie van de schrijver onaangetaast blijft: zijn onderzoeksmethode en producten lijken geen deel te hebben aan dezelfde verschuivingen die de kunst veranderd hebben. In dat opzicht verschilt de kunstjournalist niet veel van de gemiddelde academicus: op een paar uitzonderingen na is iedereen ongelooflijk ‘interdisciplinair’ en ‘intercultureel’ bezig – binnen de veilige paradigma’s van het eigen vakgebied. En dat niet alleen: ook binnen de paradigma’s van de westerse kunsttheorie. Het probleem is dat deze paradigma’s als ‘natuurlijk’ gepresenteerd worden en daarmee onzichtbaar worden. Het systeem presenteert zichzelf als ‘perfect’ tegenover andere systemen die ‘niet perfect’ zijn. Amir Reza Koohestani, de Iraanse regisseur van *Amid the Clouds*, meende dat het grote verschil tussen Iran en Europa is, dat in Iran de regels en wetten constant bevroegd worden juist omdat er een duidelijke censuur heerst. In Europa daarentegen, worden ze bijna klakkeloos geaccepteerd omdat de regels en wetten ons niet verontrusten: ze zijn er immers om de samenleving in stand te houden: ‘The system does not want to talk about its own problems, imperfections and uncontrollable aspect’, volgens Koohestani. Dat zou ook een mogelijke verklaring kunnen zijn waarom de kunstjournalistiek onvoldoende reflecteert op de constructie waarbinnen zij functioneert: zij is onzichtbaar gemaakt en daarmee als gegeven aangenomen.

Ook uiterlijk is het opvallend hoe ‘klassiek’ er nog wordt geschreven door het gros van de kunstjournalisten en recensenten. Kijk alleen al naar het stuk dat u nu leest en leg er een essay uit 1970 naast. *Spot the differences?* Zo verschilt ook het gemiddelde stuk op internet geen haar van zijn papieren evenknie en lijken de verschillende genres (nieuwsbericht, recensie, column, opinie) nauwelijks veranderd onder invloed van democratisering, globali-